اقبال مخاطبان به سینمای کودک

سینمای ایران هفته دوم مهرماه را در حالی پشت سر گذاشت که به‌دلیل اعلام عزای عمومی و تعطیلی سینماها سرانه فروش فیلم‌ها کاهش داشت. بر اساس آمار اعلامی سامانه مدیریت فروش و اکران سینما (سمفا) بالغ بر ۱۷ میلیون نفر در ۴۶۴ هزار سانس به تماشای ۴۱ فیلم سینمای ایران نشسته‌اند و فروشی نزدیک به ۹۷۹ میلیارد تومان را برای سینمای ایران به ارمغان آورده‌اند و بدین ترتیب فروش سینمای ایران ۹۷۹ میلیاردی شد. انیمیشن «ببعی قهرمان» به کارگردانی حسین صفارزادگان و میثم حسینی در هفته دوم اکران با فروش بیش از سه میلیارد و ۱۲۳ میلیون تومان همچنان در صدر جدول فروش قرار گرفته است، این انیمیشن رقبایی چون «تگزاس۳»، «مفت‌بر» و «پول و پارتی» را پشت سر گذاشته و عنوان پرفروش‌ترین فیلم هفته گذشته را کسب کرده است. تگزاس۳ فروش سه میلیارد و ۷۸ میلیون تومانی را تجربه کرده و مانند هفته گذشته صدر جدول را به ببعی قهرمان واگذار کرده است. پول و پارتی سعید سهیلی که از سوم مرداد بر پرده سینماها نقش بسته، در هفته گذشته به فروش حدود دو میلیارد و ۱۰۱ میلیون تومانی دست یافت. فیلم سینمایی مفت‌بر نیز به کارگردانی عادل تبریزی که اکران خود را از ۱۵ شهریور آغاز کرده، این هفته با فروشی معادل دو میلیارد و ۲۶ میلیون تومان در جایگاه چهارم جدول فروش قرار گرفت.

یک سلحشور نوجوان در جشنواره کودک

فیلم «آن دو» مرتضی رحیمی که در سی‌وششمین جشنواره فیلم کودک و نوجوان روی پرده رفته، روح مقاومت نوجوانان ایرانی در برابر دشمنان این سرزمین را روایت می‌کند

نسرین بختیاری
گروه فرهنگ و هنر

«آن دو» فیلم بلندی است که امسال در سی‌وششمین جشنواره فیلم کودک و نوجوان حضور دارد. این فیلم درونمایه دفاع و مقاومت دارد و الهامی از داستان واقعی کم‌سن‌ترین شهید نوجوان اهل عشایر چهارمحال و بختیاری یعنی ظفر خدارحمی است. بیشتر داستان‌هایی که ما شنیده‌ایم، از قهرمانان شاخص بوده و شاید داستان‌های سلحشوری نوجوانان را کمتر دیده باشیم و به همین دلیل می‌تواند بستر خوبی برای پرداختن به آن فراهم شود؛ این همان نکته‌ای است که مرتضی رحیمی کارگردان فیلم سینمایی «آن دو» در گفت‌وگویی که با او داشتیم، به آن اشاره می‌کند. این فیلم روزهای شنبه و یکشنبه در جشنواره اکران شده و فردا سه‌شنبه ۱۷ مهر هم اکران خواهد داشت. در خلاصه داستان این فیلم آمده است: «ظفر مانند دیگر بچه‌های همسن‌وسال خود مشغول گذراندن دوران کودکی است. خدابخش، پدر ظفر و برادرش، خدارحم، به همراه دیگر مردان ایل به جبهه رفته‌اند و چند ماهی است که از خدارحم خبری نیست و... .» حضور این فیلم در جشنواره کودک و نوجوان بهانه‌ای می‌شود که سراغ این کارگردان برویم و از دغدغه‌های فیلمسازی حول این مضمون سؤال کنیم که در ادامه از نظر می‌گذرانید.

با توجه به این‌که می‌دانید فیلم‌های امروز حتی فیلم‌های کودک و نوجوان به سمت تجاری‌شدن گرایش دارند، چه دغدغه‌ای موجب شد به سمت ساخت فیلم «آن دو» که وجه تجاری کمتری دارد، بروید؟

من اهل چهارمحال و بختیاری هستم و اکثر قصه‌هایی که کار می‌کردم، بختیاری بود و بیشتر کارهایم در ژانر کودک بوده است. احساس کردم لرها و بختیاری‌ها در زمینه فیلم‌های دفاع‌مقدسی با این‌که رزمنده و قهرمانان بسیاری دارند، در این رابطه مظلوم هستند و چندان به آنها پرداخته نشده است. به‌طور کلی، دنبال مطرح‌کردن زندگی قهرمانان بی‌نام و نشان هستند. بیشتر فیلم‌هایی که می‌سازیم در رابطه با سرداراهست. به‌عنوان مثال، برای سردار شهید مهدی باکری، شهید شیرودی و بسیاری از شهدای نام‌آشنای دیگر سه یا چهار فیلم یا سریال ساخته شده، اما افرادی مانند شهید خالدی بی‌نام و نشان مانده‌اند. ابتدا دنبال قصه شهید علی لندی بودم، اما با توجه به شش ماهی که دنبال این موضوع بودیم، مخالفت‌هایی صورت گرفت و منصرف شدیم و به‌دلیل این‌که در لردگان کار کرده بودم و دنبال خانواده شهید ظفر خالدی بودم و می‌دانستم یکی از کوچک‌ترین شهدای دفاع‌مقدس است، به‌عنوان موضوع و قهرمان قصه سعی کردم به آن بپردازم. شهید خالدی، دوم مرداد ۱۳۴۹ در روستای تنگ کلوره لردگان به دنیا آمد و در حالی که دانش‌آموز کلاس اول راهنمایی بود، داوطلبانه به جبهه رفت. در عملیات رمضان، همراه برادرش خدارحم مقابل دشمن ایستادند و فردای عملیات هیچ‌کس آنها را ندید و پس از ۱۷ سال، پیکر ظفر و برادرش در حالی در کانال منطقه عملیاتی رمضان (شلمچه) پیدا شد که در آغوش یکدیگر شهید شده بودند.

وجه قهرمان‌سازی از نوجوانان موضوع مهمی است که در «آن دو» به آن پرداختید؛ چقدر ظرفیت در میان نوجوانان وجود دارد که می‌توانیم از این قهرمانان الگو بگیریم؟

قصدم همین قهرمان‌سازی است که به آن اشاره می‌کنید. من دو پسر ۱۰ و ۱۲ ساله دارم که با جنگ خیلی بیگانه‌اند و دائم درگیر فضای رایانه‌ای و رخوت هستند. زمانی قهرمانانی داشتیم که امروز هم به آنها نیاز داریم و آنها باید الگویی برای جوانان امروزی شوند. بارها گفته‌ام که اگر قرار است جنگی شود و از وطن‌مان دفاع کنیم، فقط به فرماندهان نپردازیم، چون هریک از این فرماندهان چندین رزمنده بی‌نام و نشان دارند؛ بنابراین باید به رزمندگانی که از دل عشایر و قومیت‌های مختلف می‌آیند، بیشتر بپردازیم تا انگیزه‌ای برای همسن‌وسالان خودشان شوند. در واقع، به این دلیل به سمت ظفر خالدی رفتم که هم بسیار معصوم و مظلوم واقع شده و هم قشری از رزمندگانی هستند که بی‌نام و نشان ماندند.

ما قهرمان نوجوان را بسیار کم در سینما مطرح کردیم؛ فکر می‌کنید علت این‌که کمتر به قهرمانان نوجوان پرداختیم، چیست؟

ما دنبال ساخت فیلم از شهید بهنام محمدی که او هم اهل چهارمحال و بختیاری بود، رفتیم، اما گفتند بسیاری از کارهایی که این شهید انجام داده، به نام شهید فهمیده نوشته شده و اگر بخواهیم همین داستان را بسازیم، مردم با دیدن این فیلم می‌گویند این همان داستان شهید فهمیده است. بحث دیگر این بود که پرداختن به این نوجوانان موجب نشود که دشمنان استفاده از وجه کودک‌سربازان در جنگ را دستاویز خود برای هجمه به ما قرار دهند. من با این موضوع مشکل زیادی داشتم و به گمانم یک سال دویدم و قصه را تغییر دادم. در قصه هم نشان دادم که دائم مانع رفتن شهید ظفر خالدی می‌شوند، اما بالاخره از راه دیگری سر از جبهه درمی‌آورد.

«آن دو» را چطور و با چه سرمایه‌ای ساختید؟

این کار با سرمایه‌گذاری خودم و معاونت فرهنگی بنیاد شهید چهارمحال و بختیاری شکل گرفت و بنیاد شهید ۵۳ درصد از کار ما حمایت کرد. من از سال ۱۴۰۰ دنبال این موضوع بودم و به‌طور تقریبی حدود ۳۰ ماه است که درگیر این موضوع هستم. ۴۷ درصد دیگر سرمایه را با وجود این‌که از وزیر ارشاد نامه داشتیم و برای آقای خزاعی و فارابی پاراف شد، هیچ حمایتی (حتی ۱۰ درصد) از فیلم ما نشد.

فکر می‌کنید دلیل این عدم حمایت از فیلمی که درونمایه ارزشمندی دارد، چیست؟

واقعا نمی‌دانم؛ بعضی مسئولان می‌گویند این فیلم برای ما درآمدی ندارد و مگر چقدر می‌خواهد فروش داشته باشد، اما معتقدم همه قرار نیست بفروشند، چون فیلمی سال گذشته در جشنواره وجود داشته که ۷۰ میلیارد سرمایه‌گذاری کردند، اما امسال بیشتر از هفت یا هشت میلیارد تومان فروش نداشته است. انتظارم این بود که فقط پنج میلیارد به فیلم کمک کنند، اما هیچ‌کس زیر بار نرفت. به‌تازگی مؤسسه روایت فتح و انجمن سینمای دفاع‌مقدس بعد از دی ماه سال گذشته و پیگیری‌های مکرر قرار است کمک کنند، اما هنوز اتفاقی در این رابطه نیفتاده است. شهید ظفر خالدی، شهید شاخص سال ۱۴۰۳ هم شده است، اما متأسفانه با گذشت شش ماه و نیم از شروع سال، هیچ حرکت شاخصی برای شهید سال صورت نگرفته است. ما درخواست داشتیم که برای اکران فیلم در سینماهای اصفهان خانواده این شهید را بیاوریم، اما مخالفت شد و گفتند بعدها خود بنیاد شهید از آنها تجلیل می‌کند.

با توجه به اشاره خودتان در رابطه با این‌که گفتند فیلم‌تان گیشه ندارد، با رفتن به سمت چنین داستانی خیلی خطر کردید.

بله، وقتی فیلم را شروع کردم، نیروی اعتقادم موجب شد که کار را ادامه دهم. همین که توانستم نسبت به شهدا ادای دین کرده و دل خانواده آنها را شاد کردم، برایم کافی است. انتظار داشتم در جشنواره فیلم کودک امسال استقبال زیادی از فیلم شود، اما هر نهادی خودمختار است و هرکس ساز خودش را می‌زند.

پیشنهادی برای اکران بهتر و دیده شدن فیلم‌هایی از جنس «آن دو» دارید؟

پیشنهادم این است که در زمان اکران فیلم‌های کودک، سازوکار اکران به گونه‌ای باشد که یا هیچ فیلم کمدی اکران نشود یا این‌که حمایت ویژه‌ای از فیلم‌های کودک صورت گیرد و بازه زمانی بیشتری برای اکران این فیلم‌ها اختصاص داده شود.

سال‌هاست که جشنواره فیلم کودک و نوجوان برگزار می‌شود و فیلم شما هم در این جشنواره در بخش مسابقه ملی انتخاب شده است. ارزیابی شما از این جشنواره در طول سال‌های برگزاری آن چیست؟

جشنواره فیلم کودک جزو معتبرترین جشنواره‌هاست و هرکس فیلم می‌سازد، به امید همین جشنواره و دیده‌شدن کارش است. این دومین فیلم کودکی است که می‌سازم و در اختصاص بودجه نهادها خودی و غیرخودی دارند، اما خیلی دوست دارم همه‌چیز در جشنواره منصفانه باشد و فرقی بین شهدایی که درباره آنها فیلم می‌سازیم، نباشد.

برش

آموزش‌وپرورش از اکران فیلم حمایت نکرد!

مرتضی رحیمی در رابطه با این‌که حمایت کمی از فیلم‌های برگزیده جشنواره رشد که ویژه آموزش‌وپرورش است، صورت می‌گیرد؛ به جام جم گفت: فیلم «بلوط» من در جشنواره فیلم رشد، تندیس و دیپلم افتخار دریافت کرد و به روسیه هم رفت و با وجود این‌که برگزیده آموزش‌وپرورش بود، هرچه تلاش کردم، نتوانستم حمایت این نهاد را برای اکران فیلم بگیرم. در حالی که آموزش‌وپرورش در زمینه کارهای کودکان و نوجوانان باید مشارکت داشته باشد و مدارس را موظف کند که این فیلم‌ها را ببینند. خبری منتشر شده بود که آموزش‌وپرورش از ۳۳۰ هزار صندلی حمایت می‌کند، اما هرچه تلاش کردم این کار را انجام ندادند.

جام جم
سینما
۷
CINEMA
دوشنبه ۱۶ مهر ۱۴۰۳ شماره ۶۸۷۴

یادداشت

محمد سلیمانی | منتقد

نگاهی به فیلم «سرآغاز» ساخته سعید حسینی

تجربه داستانگویی در جهان‌های موازی

یکی از ویژگی‌های سینمای تجربی در ایران که مرهون ایجاد امکان برای دیده شدن و مورد قضاوت قرارگرفتن بسیاری از آثار تولید شده در این عرصه است، تنوع ژانر و باز بودن میدان تجربه حتی در گونه کمترآزموده شده علمی - کاربردی با مایه‌های داستانی است. سینماگران فعال در این عرصه که در کنار دانش سینمایی به پدیده‌های علمی به‌ویژه در عرصه روان‌شناختی هم اشراف دارند، با انتخاب داستان‌ها و داستانک‌های مرتبط با پدیده‌های علمی، به‌دور از فضاهای خاص حاکم بر سینمای داستانی بستری از یافته‌های غالبا متکی بر وجوه روان‌شناختی بشر را تجربه می‌کنند. در این تجربه‌ها گاهی ساختار روایی اثر متأثر از موضوع انتخاب شده، ناگزیر به سوی آثار ضدپیرنگ و نامتعارف می‌رود که در اینجا هم علاوه بر فرصت تجربه در مضمون‌یابی، امکان آزمودن شیوه‌های مختلف بیانی و قصه‌گویی برای تفهیم مضمون علمی به مخاطب مهیا می‌شود . در فیلم «سرآغاز» که اولین تجربه سینمایی کارگردانش به‌شمار می‌آید، فیلمساز با استفاده از همه آن چیزی که به آنها اشاره شد، با پرهیز از ایجاد ساختارهای مستندگونه صرف و با درک درست از میزان اهمیت پرداختن به وجوه روایتی مفاهیم روان‌شناختی و مضامینی همچون جهان‌های موازی و تأثیر بسزای آن در ایجاد دنیایی آکنده از واقعیت و مجاز می‌پردازد.

روایت در سرآغاز بر پایه ساختار تجربی اثر متکی بر حضور یک شخصیت با چهره‌ها و جنسیت‌های متفاوت در جهان‌های موازی است که هر یک به نوعی متأثر از دیگری سرنوشت ویژه‌ای را برای مرد روان‌شناس، رئیس شرکت، زن درمانجو، مرد روان‌پریش، استاد دانشگاه و... رقم می‌زند. استفاده از ابزار سینما برای به‌تصویر کشیدن حضور انسان‌ها در جهان‌های موازی و جاانداختن آن برای مخاطب البته کار ساده‌ای نیست و نیازمند طراحی فضاهای مورد نظر برای پرداختن به‌وجوه مختلف شخصیت در برخورد با محیط کاری، زندگی خانوادگی و دنیاهای خاص و منحصربه‌فرد شخصی در مواجهه با واقعیت و مجاز در دنیایی به‌ظاهر خیالی و وهم‌انگیز است. طرح مباحث مربوط به فیزیک کوانتوم در کلاسی که یکی از وجوه شخصیت معرفی شده در آغاز اثر به‌عنوان استاد دانشگاه به آن می‌پردازد و واکنش دانشجویان در ذهن مخاطب، اثر را برای مواجهه با جنبه‌هایی از واقعیت‌های موجود در جهان‌های موازی و تجربه حضور همزمان در چند موقعیت مختلف فیزیکی آماده می‌کند. طراحی داستانک‌ها هم به‌گونه‌ای است که موضوع اختلاف خانوادگی رئیس شرکت و زن قاضی در کنار زندگی رو به افول استاد دانشگاه و همسرش و چند موضوع پراکنده دیگر، همه به‌واسطه حضور زیر سایه سنگین گذر عمر شخصیت اصلی از سکانس آغازین تا نمای پایانی به ایجاد کشش و ساختار داستانی در کلیت اثر منتهی می‌شود.

سرآغاز به‌عنوان تجربه اول فیلمساز اگرچه با ضعف‌هایی در بازی‌ها، تدوین و ایجاد برش‌هایی که در مجموع ساختار منحصربه‌فردی را برای یک اثر تجربی به‌وجود بیاورد مواجه است ولی در عین‌حال بیانگر تلاش سینماگر برای ساده‌تر کردن موضوعی پیچیده و دشوار در دنیای ذهنی انسان‌ها بر پرده سینماست. اتفاقی که رخ می‌دهد و به‌رغم ضعف‌های پیش‌گفته، به‌دلیل اصرار فیلمساز بر دور شدن از فضاهای مستندگونه که معمولا آثاری از این دست را با چالش‌هایی به‌ویژه در ارتباط با مخاطب مواجه می‌سازد؛ فیلم از یکدستی ساختاری برخوردار است.

پیش‌تولید

«ماه‌پنهان» در راه جشنواره فجر

اولین ساخته سینمایی محمدرضا یکانی در راه جشنواره فیلم فجر ۴۳ قرار گرفت. فیلم سینمایی «ماه پنهان» به کارگردانی محمدرضا یکانی و تهیه‌کنندگی ایرج محمدی با پایان تدوین به‌تازگی وارد مرحله صداگذاری شده است. عماد خدابخش تدوین را بر عهده داشته و صداگذاری نیز توسط محمود موسوی‌نژاد آغاز شده است. در صورت تأیید هیأت انتخاب جشنواره فیلم فجر ۴۳، اولین نمایش ماه پنهان در این فستیوال خواهد بود. لیندا کیانی، آرمین رحیمیان، فرزاد حسنی، امین میری، بهار قاسمی، سیاوش چراغی‌پور، رایحه تیموری، محمدرضا سروستانی، سیاوش حبیبی، حشمت آرمیده، به همراه هنرمندان خردسال؛ آیان یاربیگی و آوا روستایی بازیگرانی هستند که در این فیلم به ایفای نقش پرداخته‌اند. ماه پنهان مضمونی اجتماعی دارد و داستان آن درباره خانواده یک کارگر ساختمانی است که زندگی خوب و خوشی دارند، اما طی اتفاقی زندگی آنها دچار بحرانی بزرگ می‌شود؛ بحرانی که رهایی از آن کار ساده‌ای نیست. این فیلم اولین ساخته سینمایی محمدرضا یکانی محسوب می‌شود. وی در کارنامه خود ساخت چندین فیلم نیمه‌بلند و بلند را دارد.

رویداد

دوره سوم اکران سینما فرهنگ آغاز شد

بعد از پایان اکران دوره دوم، فیلم‌های مورد حمایت گروه سینمایی فرهنگ در دوره سوم اعلام شد. گروه سینمایی فرهنگ کار خود را از اواسط تیرماه آغاز کرده و تاکنون از ۱۰ فیلم با تعریف آثار سینمایی فرهنگی حمایت کرده است. حاصل این حمایت اضافه‌شدن ۱۵۰۷ سانس، در دوره اول و ۱۳۷۰ سانس در دوره دوم برای فیلم‌ها بوده است. حال با اتمام دوره‌های اول و دوم اکران، پنج فیلم «در آغوش درخت»، «قلب رقه»، «روزی روزگاری آبادان»، «سفر پرماجرا» و «یادگار جنوب» به‌عنوان فیلم‌های مورد حمایت گروه سینمایی فرهنگ در دوره سوم اعلام شدند. گروه سینمایی فرهنگ با هدف حمایت از آثار سینمایی فرهنگی که امکان باقی‌ماندن بر پرده سینما را به‌صورت طولانی‌مدت ندارند و ممانعت از تسخیر گیشه توسط فیلم‌های تجاری و مهجور ماندن دیگر فیلم‌ها تشکیل شده است. لازم به ذکر است فیلم‌های جامعه هدف این گروه آثاری هستند که از کف فروش افتاده و دیگر سرگروه ندارند؛ بنابراین با قرار گرفتن در گروه سینمایی فرهنگ امکان ادامه اکران به مدت پنج هفته و پنج سانس در هر روز را خواهند داشت.

قاب

خجالت نکش ۲ در راه اکران برخط

فیلم «خجالت نکش۲» جدیدترین اثر رضا مقصودی که در گیشه توانست به فروشی بالغ بر ۸۶ میلیارد تومان دست پیدا کند، از هفدهم مهرماه اکران آنلاین خود را آغاز می‌کند. فیلم خجالت نکش۲ داستان قنبر و صنم است که در ادامه قسمت قبل با چالش‌های جدیدی در زندگی خود روبه‌رو می‌شوند. تعدادی از بازیگران «خجالت نکش۲» عبارت است از احمد مهرانفر، شبنم مقدمی، بهاره کیان‌افشار، بهرنگ علوی، محمد معتضدی، سعید امیرسلیمانی و مجید شهریاری.